www.ketab.ir

اعجاز قرآن

در اندیشه و آثار حضرت آیت الله العظمی جوادی آملی

سرشناسه : جوادی آملی، عبدالله، ۱۳۱۲ .
عنوان و نام پدیدآور : اعجاز قرآن / در اندیشه و آثار آیت‌الله جوادی آملی .
پژوهش و تدوین: حجت الاسلام حسن صادقی .
مشخصات نشر: قم، اسراء، ۱۳۹۷.
شابک: ۸-۶۷-۷۸۳۵-۶۰۰-۹۷۸
یادداشت :فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیپا.
موضوع : معجزه _ اعجازهای قرآن .
موضوع : قرآن کریم _ جنبه های اعجاز .
رده بندی کنگره: ۱۳۹۷ ۹ج۴الف /۲۷۱/۷ BP
رده بندی دیویی: ۲۹۷ /۷۷۷
شماره کتابخانه ملی: ۵۴۰۴۸۰۶

● **کتاب:** ..... **اعجاز قرآن**
● مؤلف: ..... دراندیشه و آثار آیت الله جوادی آملی (دام ظله العالی)
● پژوهش و تدوین: ..... حجت الاسلام حسن صادقی
● ناظر علمی : ..... حجت الاسلام حسین اشرفی
● ویراستار : ..... حجت الاسلام سعید بند علی
● ناشر: ..... مرکزنشراسراء
● حروف نگاری و صفحه‌آرایی: ..... پژوهشگاه علوم وحیانی معارج
● چاپخانه: ..... مرکزچاپ اسراء
● نوبت چاپ: ..... چهارم
● سال نشر: ..... زمستان ۱۴۰۲ هـ . ش
● شابک: ..... ۸ _ ۶۷ _ ۷۸۳۵ _ ۶۰۰ _ ۹۷۸
● تیراژ: ..... ۳۰۰ نسخه
● قیمت : ..... ۱/۸۵۰/۰۰۰ ریال

همه حقوق طبع محفوظ است

آدرس: قم، بلوار عمار یاسر ، نبش خیابان شهید قدوسی ، بنیاد بین المللی علوم وحیانی اسراء
تلفن: ۳۷۷۶۵۳۵۶ – ۳۷۷۶۵۳۵۷
سامانه پیام کوتاه : ۳۰۰۰۱۱۸۲
پست الکترونیک: nashresra@gmail.com
www.nashresra.ir

جهت دریافت لیست جامع آثار مرکز نشر اسکن نمایید

www.ketab.ir

115190

فهرست مطالب

سخن ناشر ۱۵
دیباچهٔ مؤلف ۱۹

درس یکم: کلیات

درامد ۲۳
۱. تعریف اجمالی اعجاز قرآن ۲۳
۲. آثار اعجاز قرآن ۲۴
أ. اثبات اوصاف خدای سبحان ۲۴
ب. اثبات ادعای نبوت پیامبر اکرم ﷺ ۲۸
ج. اثبات دعوت نبوت پیامبر اکرم ﷺ ۲۹
د. اثبات عدم تحریف قرآن ۳۰
۳. پیشینه اعجاز قرآن ۳۲
أ. از قرن یکم تا دوم ۳۳
ب. از قرن سوم تا ششم ۳۳
الف) مهم‌ترین صاحب‌نظران قرن سوم ۳۴
ب) مهم‌ترین صاحب‌نظران قرن چهارم ۳۵
ج) مهم‌ترین صاحب‌نظران قرن پنجم ۳۶
د) مهم‌ترین صاحب‌نظران قرن ششم ۳۶
ج. از قرن هفتم تا سیزدهم ۳۷
الف) مهم‌ترین صاحب‌نظران قرن هفتم ۳۸
ب) مهم‌ترین صاحب‌نظران قرن هشتم ۳۸
ج) مهم‌ترین صاحب‌نظران قرن نهم ۳۸

www.ketab.ir

د) مهم‌ترین صاحب‌نظران قرن دهم..... ۳۹
هـ) مهم‌ترین صاحب‌نظران قرن یازدهم..... ۳۹
و) مهم‌ترین صاحب‌نظران قرن سیزدهم..... ۳۹
د. از قرن چهاردهم به بعد..... ۳۹
مهم‌ترین صاحب‌نظران این دوره..... ۴۰
چکیده..... ۴۵
پرسش..... ۴۶
منابع برای مطالعه بیشتر..... ۴۶
پژوهش..... ۴۷

درس دوم: مفهوم‌شناسی اعجاز و ویژگی‌های آن

درامد..... ۵۱
۱. مفهوم واژگانی اعجاز..... ۵۱
کاربرد قرآنی «عجز» و «اعجاز»..... ۵۲
۲. تعریف اصطلاحی اعجاز..... ۵۳
۳. واژگان بیانگر اعجاز در قرآن..... ۵۴
أ. آیه..... ۵۴
ب. بیّنه..... ۵۵
ج. برهان..... ۵۶
د. سلطان..... ۵۸
۴. ویژگی‌های اعجاز..... ۵۸
أ. وقوع اعجاز در امور ممکن الوجود..... ۵۸
ب. خرق عادت..... ۶۰
ج. جریان اعجاز در همه ممکنات..... ۶۴
د. هماهنگی اعجاز با قانون «علّت و معلول»..... ۶۵
هـ. «طَفْره» پذیر نبودن اعجاز..... ۶۷
و. انحصار اعجاز به پیامبران..... ۶۹
ز. شکست‌ناپذیر بودن اعجاز..... ۷۰
ح. تحقق اعجاز به اذن خدا..... ۷۲
ط. اثبات اعجاز از راه تجرید عقلی، نه تجربه حسی..... ۷۳
چکیده..... ۷۵

www.ketab.ir

پرسش ۷۶
منابع برای مطالعه بیشتر ۷۷
پژوهش ۷۷

درس سوم: تفاوت اعجاز با امور دیگر، چرایی و ارزش دَلالی اعجاز

درامد ۸۱
۱. تفاوت معجزه با امور خارق‌عادت دیگر ۸۱
أ. تفاوت معجزه با کرامت ۸۱
ب. تفاوت جوهری معجزه با سحر ۸۳
یک. تأثیر واقعی معجزه و تأثیر تخیّلی سحر ۸۳
دو. شهودی‌بودن معجزه، حصولی‌بودن سِحر ۸۵
ج. تفاوت معجزه با کار مرتاضان ۸۶
۲. چرایی اعجاز ۸۷
۳. ارزش دَلالی اعجاز ۹۲
۴. ضرورت بررسی همه قرائن در گزارش‌های معجزات ۹۶
چکیده ۹۶
پرسش ۹۷
منابع برای مطالعه بیشتر ۹۸
پژوهش ۹۹

درس چهارم: گونه‌ها، راز تفاوت، چگونگی شناسایی معجزات و نقش پیامبران در اعجاز

درامد ۱۰۳
۱. گونه‌های معجزات پیامبران ۱۰۳
أ. ابتدایی و اقتراحی ۱۰۴
یک. برخی از معجزات ابتدایی ۱۰۴
دو. بعضی از معجزات اقتراحی ۱۰۶
ب. علمی، قولی و عملی، حسی ۱۰۹
۲. راز تفاوت اعجاز پیامبران ۱۰۹
أ. تناسب معجزه با پیشرفته‌ترین رشته‌های علمی زمان ۱۱۰
ب. تناسب معجزه با اندازه زمان نبوت و شریعت ۱۱۴
۳. چگونگی شناسایی اعجاز پیامبران ۱۱۵

www.ketab.ir

۴. نقش پیامبران در اعجاز ۱۱۸
چکیده ۱۲۰
پرسش ۱۲۱
منابع برای مطالعه بیشتر ۱۲۱
پژوهش ۱۲۲

درس پنجم: مقدمات اثبات اعجاز قرآن (۱) تحدّی

درامد ۱۲۵
۱. قرآن، معجزه پیامبر اکرم ﷺ ۱۲۵
۲. مقدمات دلیل عقلی اعجاز قرآن ۱۲۷
۳. تحدّی قرآن، نخستین مقدمه اثبات اعجاز ۱۲۸
۴. تعریف «تحدّی» و چگونگی آن ۱۲۸
۵. انواع تحدّی در قرآن ۱۲۹
أ. تحدّی به همه قرآن ۱۳۰
ب. تحدّی به ده سوره ۱۳۱
ج. تحدّی به یک سوره ۱۳۱
نکاتی درباره تحدّی به سوره ۱۳۲
۶. دلیل انواع تحدّی ۱۳۶
۷. فراگیری و همیشگی بودن تحدّی قرآن ۱۳۹
۸. ابعاد تحدّی قرآن ۱۴۰
۹. بررسی شبهه تمائل ۱۴۱
چکیده ۱۴۴
پرسش ۱۴۵
منابع برای مطالعه بیشتر ۱۴۶
پژوهش ۱۴۷

درس ششم: مقدمات اثبات اعجاز قرآن (۲ و ۳) مبارزه و شکست منکران

درامد ۱۵۱
۱. مبارزه منکران، دومین مقدمه اثبات اعجاز قرآن ۱۵۱
أ. انگیزه‌های منکران برای مبارزه ۱۵۲
یک. مخالفت قرآن با باورهای مشرکان ۱۵۲

www.ketab.ir

الف). مخالفت قرآن با اعتقاد به ربوبیت غیر خدا ۱۵۲
ب). مخالفت قرآن با عبادت غیر خدا ۱۵۳
ج). مخالفت قرآن با انکار رستاخیز ۱۵۴
دو. مخالفت قرآن با اخلاق مشرکان ۱۵۴
سه. مخالفت قرآن با رفتار مشرکان ۱۵۵
چهار. تشویق مشرکان به همانندآوری ۱۵۵
ب. تلاش منکران برای مبارزه ۱۵۶
یک. کوشش مسیلمة بن حبیب کذّاب ۱۵۷
دو. تلاش نضر بن حارث ۱۵۸
سه. فعالیت چهار نفر در عهد عباسی ۱۵۹
چهار. تلاش ابوالطیب متنبّی ۱۶۰
پنج. کوشش نویسنده «حسن الایجاز» ۱۶۱
۲. شکست منکران، سومین مقدمه اثبات اعجاز قرآن ۱۶۳
یک. اعتراف به عظمت قرآن ۱۶۳
أ. اعتراف ولید بن مغیره ۱۶۳
ب. اعتراف طفیل بن عمرو ۱۶۶
ج. اعتراف اُنیس بن جناده برادر ابوذر غفاری ۱۶۷
د. اعتراف فصیحان معارضه‌کننده قریش ۱۶۸
دو. عملکرد منکران پس از شکست ۱۶۹
چکیده ۱۷۰
پرسش ۱۷۰
منابع برای مطالعه بیشتر ۱۷۰
پژوهش ۱۷۱

درس هفتم: وجوه اعجاز قرآن (۱) صرفه

درآمد ۱۷۵
۱. معنای صرفه ۱۷۵
۲. برخی از باورمندان به صرفه ۱۷۷
أ. ابو اِسحاق نظّام معتزلی (م ۲۳۱ ق) ۱۷۷
ب. ابو عثمان جاحظ (م ۲۵۵ ق) ۱۷۸
ج. شریف مرتضی علم الهدی (م ۴۳۶ ق) ۱۷۸

www.ketab.ir

د. ابن حزم أندلسی (م ۴۵۶ق) ۱۷۹
هـ. ابن سنان خفاجی (م ۴۶۶ ق) ۱۸۰
۳. برخی از ادله نظریه به صرفه و بررسی آن‌ها ۱۸۰
أ. توانایی بیان مفردات و جملات کوتاه ۱۸۱
بررسی ۱۸۱
ب. شباهت بلاغت قرآن با نظم و نثر عرب ۱۸۱
بررسی ۱۸۲
ج. توقف برخی از صحابه در قرآن بودن برخی از سوره‌ها ۱۸۳
بررسی ۱۸۴
د. وجود سخنان غیر خدا در قرآن و معجزه نبودن نفسی آن‌ها ۱۸۴
بررسی ۱۸۶
هـ. باطل بودن وجوه دیگر ۱۸۶
۴. ادله بطلان نظریه صرفه ۱۸۷
أ. فراگیری اعجاز نسبت به گذشته، اکنون و آینده ۱۸۷
ب. خارق عادت بودن قرآن ۱۸۸
ج. شهادت معاصران به خارق عادت بودن قرآن ۱۸۹
د. شگفتی مخالفان از تحوّل درونی ناگهانی در صورت صرفه ۱۹۰
هـ. منافات داشتن صرفه با تحدّی ۱۹۰
چکیده ۱۹۱
پرسش ۱۹۱
منابع برای مطالعه بیشتر ۱۹۲
پژوهش ۱۹۲

درس هشتم: وجوه اعجاز قرآن (۲) اعجاز قرآن از جهت آورنده آن

درامد ۱۹۵
۱. نخواندن و ننوشتن پیامبر اکرم ﷺ پیش از نبوت ۱۹۵
۲. بررسی آیات اعجاز قرآن از جهت آورنده آن ۱۹۶
أ. آیه ﴿قُل لَو شاءَ اللهُ ما تَلَوتُهُ عَلَیکُم و لا اَدرٰکُم بِهِ ...﴾ ۱۹۶
ب. آیه ﴿وَ ما کُنتَ تَتلوا مِن قَبلِهِ مِن کِتٰبٍ و لا تَخُطُّهُ بِیَمینِکَ ...﴾ ۱۹۸
ج. آیه ﴿وَاِن کُنتُم فی رَیبٍ مِمّا نَزَّلنا عَلیٰ عَبدِنا فَأتوا بِسورَةٍ مِن مِثلِهِ﴾ ۱۹۹
دیدگاه‌ها درباره مرجع ضمیر در «مثله» ۱۹۹

www.ketab.ir

یکم. «مما نزلنا»، قرآن کریم ۲۰۰
دوم. «عبدنا»، پیامبر ﷺ ۲۰۳
سوم. قرآن و پیامبر ﷺ ۲۰۳
د. آیه ﴿الَّذینَ یَتَّبِعونَ الرَّسولَ النَّبِیَّ الأُمِّیَّ ...﴾ ۲۰۵
یک. معنای «امّی» در لغت ۲۰۶
دو. معنای «امّی» از نظر مفسران ۲۰۷
۳. بررسی شبهات ۲۰۷
أ. «امّی» به معنای منسوب به «ام‌القری» و مکه ۲۰۸
پاسخ ۲۰۹
ب. یادگیری پیامبر ﷺ از نوشته‌های پیشینیان ۲۱۰
پاسخ ۲۱۱
ج. یادگیری پیامبر ﷺ از معاصران خویش ۲۱۲
پاسخ ۲۱۲
چکیده ۲۱۵
پرسش ۲۱۶
منابع برای مطالعه بیشتر ۲۱۷
پژوهش ۲۱۷

درس نهم: وجوه اعجاز قرآن (۳) اعجاز بیانی

درامد ۲۲۱
۱. جایگاه بیانی قرآن در دوران نزول ۲۲۱
۲. برخی از ابعاد اعجاز بیانی قرآن ۲۲۴
أ. نظم و معانی قرآن ۲۲۵
ب. ادب و بلاغت قرآن ۲۲۹
نمونه‌ای از بلاغت در قرآن ۲۳۱
۳. بررسی شبهات اعجاز بیانی ۲۳۷
أ. توانایی بشر بر آفرینش برترین فصاحت و بلاغت ۲۳۷
پاسخ ۲۳۷
ب. مخالفت قرآن با قواعد عربی ۲۳۸
پاسخ ۲۳۹
چکیده ۲۳۹

www.ketab.ir

پرسش ۲۴۰
منابع برای مطالعه بیشتر ۲۴۱
پژوهش ۲۴۲

درس دهم: وجوه اعجاز قرآن (٤) هماهنگی و انسجام

درامد ۲۴۵
۱. ادله اعجاز قرآن در هماهنگی ۲۴۵
أ. دلیل عقلی ۲۴۵
ب. دلیل قرآنی ۲۴۶
یک. ﴿أَفَلا يَتَدَبَّرونَ القُرءانَ ولَو كانَ مِن عِندِ غَيرِ اللهِ لَوَجَدوا فيهِ اختِلـٰفًا كَثيرًا﴾ ۲۴۶
نکات مهم آیه ۲۴۷
دو. ﴿اللهُ نَزَّلَ أَحسَنَ الحَديثِ كِتـٰبًا مُتَشـٰبِهًا مَثانِيَ﴾ ۲۴۸
۲. راز هماهنگی و عدم اختلاف در قرآن ۲۵۰
۳. بررسی برخی از شبهات هماهنگی ۲۵۱
أ. عدم اختلاف در سخن انسان ۲۵۳
پاسخ ۲۵۴
ب. نسخ ۲۵۵
پاسخ ۲۵۵
ج. اِسناد یک کار به چند فاعل ۲۵۷
پاسخ ۲۵۸
د. حمل و عدم حمل بار دیگری در قیامت ۲۵۹
پاسخ ۲۶۱
هـ. وجود و عدم آثار گناه ۲۶۲
پاسخ ۲۶۳
چکیده ۲۶۳
پرسش ۲۶۵
منابع برای مطالعه بیشتر ۲۶۶
پژوهش ۲۶۶

درس یازدهم: وجوه اعجاز قرآن (٥) معارف

درامد ۲۶۹

www.ketab.ir

۱. ادله تحدّی به معارف قرآن ۲۶۹
أ. آیه ﴿قُل فَأتوا بِكِتـٰبٍ مِن عِندِ اللهِ هُوَ اَهدیٰ مِنهُما اَتَّبِعهُ اِن كُنتُم صـٰدِقینَ﴾ ۲۶۹
ب. آیات دیگر تحدی ۲۷۱
۲. برخی از ویژگی‌های مهم بیان معارف در قرآن ۲۷۲
أ. ساده بودن به همراه عمیق بودن ۲۷۳
ب. هماهنگی با برهان ۲۷۴
ج. گستردگی معارف ۲۷۷
۳. سنجش معارف قرآن کریم با تورات کنونی ۲۷۸
۴. بررسی شبهات ۲۸۴
أ. وجود نکات دقیق علمی در سخن حکیمان ۲۸۴
پاسخ ۲۸۴
ب. عدم تکامل قوانین قرآن ۲۸۴
پاسخ ۲۸۵
چکیده ۲۸۶
پرسش ۲۸۷
منابع برای مطالعه بیشتر ۲۸۸
پژوهش ۲۸۸

درس دوازدهم: وجوه اعجاز قرآن (۶ و ۷) اخبار غیبی و اعجاز علمی

درامد ۲۹۱
۱. اخبار غیبی ۲۹۱
أ. معنای غیب ۲۹۱
ب. برخی از اخبار غیبی قرآن ۲۹۲
یک. اخبار غیبی از گذشته ۲۹۲
دو. اخبار غیبی از اکنون ۲۹۴
سه. اخبار غیبی از آینده ۲۹۶
ج. چگونگی دلالت اخبار غیبی بر اعجاز ۲۹۷
د. بررسی شبهات ۲۹۸
یکم. منحصر نبودن معجزه در سوره‌های دارای خبر غیبی ۲۹۸
پاسخ ۲۹۹
دوم. بیرون بودن اخبار غیبی از تحدّی قرآن ۲۹۹

www.ketab.ir

پاسخ ۲۹۹
سوم. آگاهی پیشگویان و ستاره‌شناسان از غیب ۳۰۱
پاسخ ۳۰۱
۲. اعجاز علمی ۳۰۱
أ. معنای علمی و اعجاز علمی ۳۰۲
ب. چگونگی دلالت حقایق علمی بر اعجاز ۳۰۳
ج. برخی مصادیق اعجاز علمی ۳۰۵
یک. قانون جاذبهٔ عمومی ۳۰۵
دو. حرکت زمین ۳۰۸
د. بررسی شبهات ۳۱۰
یک. نبود اعجاز علمی در همه سوره‌ها ۳۱۱
پاسخ ۳۱۱
دو. عدم تحدّی مخاطبان نخستین قرآن به اعجاز علمی ۳۱۱
پاسخ ۳۱۲
سه. اختصاص اعجاز علمی به دانشمندان و متخصصان علوم تجربی ۳۱۳
پاسخ ۳۱۳
چکیده ۳۱۳
پرسش ۳۱۶
منابع برای مطالعه بیشتر ۳۱۷
پژوهش ۳۱۸

فهرست‌ها

فهرست آیات ۳۲۱
فهرست روایات ۳۳۳
فهرست اشعار ۳۳۵
فهرست اعلام ۳۳۷
فهرست کتب ۳۴۵
فهرست منابع ۳۵۱

www.ketab.ir

سخن ناشر

قرآن، کتاب هدایتی است که با دو ویژگی همگانی و همیشگی تا روز قیامت، معجزه جاودانی همه انبیاء و سفرای الهی است، زیرا رسول گرامی اسلام همه صحف آسمانی و کُتُب سماوی را در بهترین وجهی در قالب قرآن کریم دریافت داشته و با این جلوه، همه انبیای الهی و سفرای ربوبی در شعاع قرآن و وحی حضرت نبوی ﷺ زنده و حاضرند.

خط ممتدّ دین و وحی که از ساحت الهی آغاز و تا نفس و ذهن انسانی امتداد داشته و دارد، همواره مورد ایمان عدّه‌ای و موجب تردید و انکار برخی دیگر بوده است، ازاین‌رو در پهنای تاریخ، مؤمنان در مقابل کافران به مصاف یکدیگر می‌نگریستند و از همدیگر در گریز و فرار بودند؛ امّا امتیاز صف مؤمنان به وحی ادّعای توأم با برهان و علم بود و دعوی کفار توهّم توأم با جدال.

اعجاز که ظهور اراده و قدرت فوق طبیعی الهی است، هرگز با علوم و فنون غریبه، همانند شعبده، جادو و سحر و نظایر آن، مجانستی ندارد، بلکه این‌گونه از علومْ خاستگاه طبیعی و بشری داشته و هرگز با معجزه هماوردی ندارند؛ اعجاز الهی و معجزات اظهارشده در منطق وحی، به عنوان نشانه‌های باهر و علائم ظاهر قدرت الهی هستند و خداوند با این شواهد روشن که بعضاً از آن

www.ketab.ir

به «بصائر» یاد می‌کند: ﴿قالَ لَقَد عَلِمتَ ما اَنزَلَ هٰؤُلاءِ اِلّا رَبُّ السَّمٰوٰتِ و الاَرضِ بَصائِرَ و اِنّی لَاَظُنُّکَ یٰفِرعَونُ مَثبورًا﴾[1] وحی خود را تسدید و سفرای خویش را تأیید می‌کند.

این‌گونه شواهد بیّن که به صورت معجزه به دست انبیای الهی آشکار و هویدا می‌گشت، در مسیر نبوّت انبیاء الهی بسیار فراوان بود که در عصر موسای کلیم علیه‌السلام بیشترین آن‌ها رخ داده و صحنه هماوردی معجزه با سحر و موسی با سحره، از شنیدنی‌ترین آن‌هاست.

وجوه متعدّد اعجاز قرآنی که در این اثر به صورت جداگانه آمده، از جلوه‌های روشن اعجاز قرآن است و یکی از مسائل مهمّ قرآن که می‌توان برای جهانی‌سازی ظهور آن یاد کرد، مسئله مهم اعجاز است. مدّعیان و داعیه‌داران امروزین، چه کسانی که در فضای الحاد و ماده‌گرایی و ماده‌پرستی زیست می‌کنند، یا آنان که در فضای ادیان یا مکاتب بشری حضور دارند، هرگز قدرت مواجهه با قرآن حکیم را نداشته و ندارند، ازاین‌رو از کنار آن بی توجّه و التفات عبور می‌کنند و در حقیقت، چشمان خویش را در مقابل آفتاب حقیقت قرآن بسته و با اِعراض و روگردانی مدّعیانه، برای بشر نسخه هدایت می‌پیچند و باید با تأسف اظهار کرد که دین‌باوران و مؤمنان هم در این رابطه با وادادگی و سستی در مقابل چنین ادّعاهای دروغین و سخنان به ظاهر زرین مواجه شده و از خود مقاومتی نشان نمی‌دهند!

---

۱. سورهٔ اسراء، آیهٔ ۱۰۲.

www.ketab.ir

امروزه که جهانْ چشم عقل را به ماوراء طبیعت بسته و هر نوع اعجازی را بی‌معنا و خرافه می‌پندارد ـ همچنان‌که ملحدان و خدا ناباوران در عصر انبیاء ﷺ به رغم روشنی و وضوح اعجاز از آنان سرباز زده و آن را سحر و شعبده معرّفی می‌نمودند ـ تلاش فراوانی از ناحیه قرآن‌پژوهان و دین‌باوران لازم است تا این حقیقت آسمانی را به بهترین وجهی که از علمیّت، اتقان و احسان لازم برخوردار است، ارائه نمایند و این از اساسی‌ترین رسالت‌های وحی‌پژوهان و علاقه‌مندان به قرآن و عترت است.

این اثر که به نام (اعجاز قرآن) نام گرفته، به نوبه خود، سعی دارد بر اساس اندیشه‌ها و آثار استاد، حضرت آیت الله جوادی آملی (دام ظله العالی) تبیین شایسته‌ای از این موضوع مهم ارائه نموده و از جنبه‌های مختلف به بحث اعجاز قرآن و جایگاه آن بپردازد که از عمده‌ترین آن، عقل‌باوری نسبت به اعجاز است؛ گرچه حس و علوم تجربی توان آن را ندارد که نسبت به معجزه و نقش اعجاز، اظهار نظر منفی یا مثبت نماید، عقل تجریدی که از مواهب الهی به بشر است، قدرت اظهار نظر داشته و کاملاً معجزه را سازگار با عقلانیّت فلسفی و وحیانی می‌داند و اثبات و باور عقل و قلب را نسبت به این مقوله در این اثر علمی نشان داده است.

گرچه معجزات انبیاء در هر دوره و روزگاری مناسب با پیشرفت های علمی و تجربی و مهارت‌های اجتماعی آن روزگاران است، قرآن که معجزه همه اعصار است، یک اثر چند لایه و چند وجهی است که هریک از وجوه آن، همچنان زنده و قابل عرضه است که در این پژوهش از آنان به روشنی یاد شده است.

www.ketab.ir

در پایان مرکز نشر اسراء از همه دست اندرکاران این اثر به ویژه از مدیر مرکز تدوین متون درسی پژوهشگاه علوم وحیانی معارج جناب حجت الاسلام قاسم جعفرزاده که آثار علمی مورد نیاز نهادهای آموزشی را در قالب درسی تحقیق و تدوین می‌کنند؛ همچنین از محقق ارجمند جناب حجت الاسلام و المسلمین حسن صادقی که این کتاب را از مجموعه اندیشه و آثار حضرت آیت الله جوادی آملی (دام ظله العالی) تدوین نموده‌اند، و آقایان حجج اسلام محمدرضا مصطفی‌پور و حسین اشرفی که با ارزیابی عالمانه خود در تقویم و تدوین این اثر سهیم بودند قدردانی و سپاسگزاری می‌نماید.

مرکز نشر اسراء

www.ketab.ir

دیباچهٔ مؤلف

ذات اقدس اله، انسان را برای رسیدن به کمال نهایی و سعادت ابدی آفرید و برای تحقق این هدف گرانبها و ارزشمند، او را از راه فطرت و پیامبران هدایت می‌کند و برای از میان بردن تردید وی درباره نبوت انبیا، به دست ایشان کارهایی خارق‌عادت و معجزه انجام می‌دهد. حضرت خاتم الانبیا، پیامبر اکرم ﷺ نیز چندین معجزه داشته که مهم‌ترین و برجسته‌ترین آن‌ها قرآن کریم است؛ معجزه‌ای جاویدان تا روز قیامت و اساسی‌ترین دلیل برای اثبات نبوت ایشان.

www.ketab.ir

اهمیت و جایگاه اعجاز قرآن کریم، سبب شده که در مورد این موضوع در تاریخ، کوشش‌های علمی فراوانی در سطوح و دریچه‌های گوناگون انجام شود؛ از فعالیت‌های علمی مهم در این موضوع و برخی از موضوعات دیگر علوم قرآنی، نیز معارف قرآن، تلاش علمی حکیم متألّه و مفسّر برجسته، حضرت آیت الله العظمی جوادی آملی ـ مدّ ظلّه العالی ـ است که در آثار متعدد خویش با نگاه جامع عقلی و نقلی به بررسی مسائل آن پرداخته‌اند.

با توجه به نکات یادشده، مدیریت محترم مرکز تدوین متون درسی «پژوهشگاه علوم وحیانی معارج» وابسته به «بنیاد بین المللی علوم وحیانی اسراء» تصمیم گرفت که در زمینه اعجاز قرآن، کتابی درسی با ویژگی‌های

آموزشی و مستند به آرای معظّم‌له تدوین یابد و مسئولیت این امر خطیر به اینجانب واگذار شد، ازاین‌رو با کمک خدای والا با تلاش نسبتاً فراوان، آثار ایشان را بررسی کردم و دیدگاه‌های معظّم‌له در مسائل گوناگون اعجاز قرآن را به دست آوردم؛ لیکن از آنجا که برخی از مسائل اعجاز قرآن یا شماری از شبهات مهم مرتبط و پاسخشان در آثار حضرت علّامه وجود نداشت و ذکر نکردن آن‌ها در کتاب درسی سبب نقص فاحش می‌شد، ناچار مسائلی را افزودم و از مطالب حضرت استاد ـ دام ظله العالی ـ جدا کردم، تا مسئولیت آن‌ها بر عهده حقیر باشد، ازاین‌رو این کتاب، از منظومه اندیشه و آثار آن حکیم فرزانه تدوین گشته و در مواردی از آثار دیگر اندیشمندان استفاده نموده و در پایان هر موضوع به منبع آن اشاره شده است.

وظیفه خود می‌دانم پس از سپاس از حضرت حق، از همه دست اندرکاران، به ویژه مدیریت محترم تدوین متون درسی، جناب حجت الاسلام جعفرزاده و همکاران گرامی‌شان، نیز اساتید محترم، حجج اسلام، اشرفی و مصطفی‌پور تشکر کنم که با بیان نکات ارزنده و سودمند بر غنای نوشته افزودند. از خدای سبحان می‌خواهم ضمن پذیرش این کار اندک، همه ما را خدمتگزار قرآن کریم نهد و با خادمان دین محشور فرماید!

و آخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمین!

حسن صادقی

www.ketab.ir